

סקירה משווה בנושא:

**תוכניות פעולה ארוכות טווח במישור
הפרלמנטרי לקידום מעמדן של נשים**

מוגשת לחה"כ אתי לבני

יו"ר הוועדה לקידום מעמד האשה

כתיבה: ליאור בן דוד, עובד מחקר ומידע

אישור: הודיה קין, ראש צוות

עריכה לשונית: מערכת "דברי הכנסת"

י"ד בסיוון תשס"ה

21 ביוני 2005

מבוא

מסמך זה הוכן לבקשת יו"ר הוועדה לקידום מעמד האשה, חה"כ אתי לבני. נתבקשנו לבחון אם פרלמנטים אחרים ברחבי העולם גיבשו חזון בנושא מעמד האשה, או במלים אחרות, תוכנית פעולה לטווח ארוך, שהוגדרו בה יעדים והוצבו מטרות לקידום מעמדן של נשים בתחומים שונים.

פנינו לפרלמנטים בכמה מדינות בבקשה לקבל מידע בנושא זה. ביקשנו לברר אם קיימים אצלם ועדה או גוף פרלמנטרי אחר שעוסק בקידום מעמד האשה, וכן – האם אותו גוף גיבש תוכנית פעולה ארוכת טווח מן הסוג האמור ומהם עיקרי אותה תוכנית אם היא אכן היא קיימת. מהתשובות שקיבלנו עלו הממצאים האלה:

- ברוב המדינות שענו על פנייתנו אין בפרלמנט ועדה או גוף פרלמנטרי אחר שעוסקים באופן ספציפי בנושא קידום מעמד האשה.
- גם במדינות שבהן קיימים ועדה או גוף שכזה לא גובש חזון או תוכנית פעולה ארוכת טווח מן הסוג האמור.

המסמך מציג את עיקרי התשובות שקיבלנו מן המדינות.

1. אוסטריה

בפרלמנט יש ועדה שעוסקת בסוגיות של שוויון זכויות (Gleichbehandlungsausschuss), אך אין לוועדה פרויקטים ארוכי טווח בתחום קידום מעמדן של נשים.¹

2. סלובקיה

בפרלמנט של סלובקיה יש ועדה קבועה שעוסקת בנושאים של זכויות-אדם, מיעוטים ומעמד האשה, ויושבים בה חברי-פרלמנט. בצד ועדה זו פועלת נציבות לשוויון הזדמנויות ולקידום מעמדן של נשים, שחברים בה מומחים ונציגים של ארגונים לא-ממשלתיים (NGOs), והיא בעלת מעמד מייעץ לוועדה. הוועדה לא גיבשה תוכנית ארוכת-טווח לקידום מעמד האשה, ופעילותה העיקרית היא אימוץ חקיקה בתחומים בעלי נגיעה לסוגיה זו. גם הוועדה וגם הנציבות מקיימות שיתוף פעולה הדוק עם ארגונים לא-ממשלתיים שמכינים ומנהלים פרויקטים, וחלקם גם מוצגים בפני הוועדה.²

¹ Maria-Luise Janota, תשובה מהפרלמנט של אוסטריה על פניית מרכז מחקר ומידע בכנסת, 7 באפריל 2005.
² Anna Okruhlicova, מחלקת המחקר של הפרלמנט של סלובקיה, תשובה על פניית מרכז מחקר ומידע בכנסת, 13 באפריל 2005.

3. דרום-אפריקה³

בפרלמנט של דרום-אפריקה יש ועדה פרלמנטרית לקידום מעמד האשה – The Joint Monitoring Committee on the Improvement of Quality of Life and Status of Women (JMC). הוועדה החלה לפעול כוועדה אד-הוק, וב-1998 הפכה לוועדה קבועה. היא הוקמה במטרה לבחון את קידום השוויון בין המינים בדרום-אפריקה ואת התקדמות הממשלה בכל הנוגע ליישום מצע כנס בייג'ין (Beijing Platform for Action)⁴ וליישום האמנה בדבר ביטול אפליה נגד נשים לצורותיה (Convention on the Elimination of all Forms of Discrimination Against Women)⁵. לוועדה יש תפקיד מרכזי בניסוח ובבחינה של חקיקה ומדיניות, במטרה להבטיח התחשבות בהיבטים מגדריים. הוועדה מוסמכת להגיש המלצות לשני בתי הפרלמנט בכל נושא שיש לו זיקה לתפקידיה האמורים.

נוסף על כך, בלשכת יושב-ראש הפרלמנט הוקמה "יחידה להעצמת נשים" – Women's Empowerment Unit (WEU) – שנועדה להסיר מכשולים העומדים בדרכן של נשים בכל הנוגע ליכולתן להשתתף בהליכי החקיקה. ב-1994 הוקמה גם "קבוצת הנשים הפרלמנטריות" – The Parliamentary Women's Group (PWG) – והיא עובדת במשותף עם ה-WEU במטרה לקדם את יכולתן של חברות הפרלמנט לפעול למען חקיקה לקידום שוויון מגדרי ולמען הפיכת הפרלמנט עצמו לסביבת עבודה בעלת רגישות מגדרית. ב-1997 התקבלה החלטה שהגדירה את תחומי סמכויותיהם של הגופים האמורים. על-פי ההחלטה, ה-PWG מתמקד רק בהיבטים המגדריים של העבודה הפנים-פרלמנטרית, ואילו הוועדה לקידום מעמד האשה (ה-JMC) היא הגוף האחראי לכל הקשור ברפורמות חקיקה ולפיקוח על מדיניות הממשלה בתחום המגדר.

ג'וי ווטסון (Watson), חוקרת במרכז המידע של הפרלמנט של דרום-אפריקה, מציינת כדוגמה ליוזמה לטווח-ארוך של ה-JMC את עבודת הוועדה בנושא המאבק באלימות במשפחה.⁶ במשך שלוש שנים (מאפריל 2000 ועד מאי 2003) ערכה הוועדה סיורים לימודיים בכל הפרובינציות של דרום-אפריקה כדי ללמוד על התנסויותיהן של נשים בתחום זה, ובין השאר גם על יישומו בשטח של החוק נגד אלימות במשפחה (Domestic Violence Act), שנחקק ב-1998. הסיורים הלימודיים

³ Joy Watson, חוקרת במרכז המידע של הפרלמנט של דרום-אפריקה, תשובה על פניית מרכז מחקר ומידע בכנסת, 9 ביוני 2005.

⁴ ב-1995 התקיימה בייג'ין ועידה בחסות האו"ם שבה נדונו עשרה נושאים המעסיקים נשים באשר הן ברחבי העולם: עוני, חינוך ובריאות, אלימות נגד נשים, ההשלכות של סכסוכים מזוינים וסכסוכים אחרים, מעורבות כלכלית, שותפות במוקדי כוח, העדר אמצעים לעידוד קידום נשים, זכויות אדם, אמצעי התקשורת ההמונית וסביבה והתפתחות. משתתפי הוועידה נסחו את מצע כנס בייג'ין, שנועד להביא להעצמתן של נשים בכל אחד מן התחומים הללו ולהסרת המכשולים העומדים בפני השתתפותן הפעילה, המלאה והשווה בכל ספירות החיים הציבוריים והפרטיים. ראו: אתר האינטרנט של האו"ם, H

<http://www.un.org/womenwatch/daw/beijing/platform/plat1.htm>, ואתר האינטרנט של "מרכז אדוה", <http://www.adva.org/ivrit/time/timeusesurvey.htm>, תאריך כניסה: 20 ביוני 2005.

⁵ אמנה זו אומצה בעצרת הכללית של האו"ם ב-1979; היא מתוארת לא אחת כמגילה הבין-לאומית לזכויות נשים. באמנה 30 סעיפים. היא מגדירה לאפליה נגד נשים ואף קובעת סדר-יום לפעולה ברמה הלאומית כדי לבטל היבטים של האפליה. אתר האינטרנט של האו"ם, <http://www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/H>, תאריך כניסה: 20 ביוני 2005.

⁶ Joy Watson, חוקרת במרכז המידע של הפרלמנט של דרום-אפריקה, תשובה על פניית מרכז מחקר ומידע בכנסת, 9 ביוני 2005.

הללו נעשו במסגרת תפקיד הפיקוח שהוועדה ממלאת. בעקבות הסיורים גובשו מסקנות והמלצות לקידום המאבק באלימות כלפי נשים בהיבטים שונים (הגדלת סמכויות שיפוט של בתי-המשפט, הכשרת רופאים בתחום הרפואה המשפטית, הגדלת תקציבים למשטרה, לבתי-המשפט, לגורמי הרווחה ולגופים לא-ממשלתיים שעוסקים בקידום מעמדן של נשים, חינוך והגברת המודעות בקרב נשים לזכויותיהן, ליווי לנפגעות תקיפה מינית ועוד).

4. שבדיה

בפרלמנט של שבדיה אין ועדה או נציבות מיוחדת שעוסקת בלעדית בנושא קידום מעמד האשה. עם זאת, ועדת העבודה (Committee on the Labour Market) עוסקת בנושאים שקשורים בתחום זה, למשל שוויון בין גברים לנשים ביחסי עבודה. ועדת הפרלמנט של שבדיה (The Riksdag Committee) בוחנת בימים אלו כיצד לטפל בעתיד בנושאים שקשורים בקידום שוויון בין נשים לגברים. אחת ההצעות שהועלו היא להקים ועדה מיוחדת שתעסוק בנושא זה. הצעה אחרת היא להרחיב את תחומי האחריות שבהם ועדת העבודה האמורה עוסקת בכל הנוגע לשוויון מגדרי. יצוין כי בדצמבר 2003 הוקמה בפרלמנט קבוצת עבודה במטרה לבחון את קידום השוויון בין נשים לגברים בפרלמנט עצמו. לאחרונה פורסמו מסקנותיה, ובהן, בין השאר, המלצה לגבש תוכנית פעולה בתחום זה לכל מושב ומושב של הפרלמנט, וכן המלצה להקים גוף שייתן תמיכה מקצועית לחברי/חברות פרלמנט שחוו הטרדה.⁷

5. הונגריה

בפרלמנט של הונגריה יש ועדה לזכויות אדם, מיעוטים ונושאים דתיים (Committee on Human Rights, Minorities and Religious Affairs) ובמסגרתה פועלת תת-ועדה לשוויון הזדמנויות (Equal Opportunities Subcommittee), שעוסקת גם בסוגיות מגדריות. לא דווח לנו על גיבוש תוכנית ארוכת טווח לקידום מעמד האשה בוועדה זו או אחרת.⁸

6. בריטניה

בפרלמנט של בריטניה אין ועדה שמייחדת את עבודתה לנושאי נשים או לקידום מעמדן של נשים. נושאים אלו מטופלים לעתים בהקשרים שונים בוועדות הפרלמנט, למשל ועדת המסחר והתעשייה (Trade and Industry Committee) או הוועדה לזכויות אדם (The Human Rights Joint Select Committee).⁹

⁷ Anna Rune, חוקרת בפרלמנט של שבדיה, תשובה על פניית מרכז מחקר ומידע בכנסת, 12 באפריל 2005.

⁸ תשובות ממרכז המידע של הפרלמנט של הונגריה, 7-8 באפריל 2005.

⁹ Pat Strickland, Home Affairs Section, House of Commons Library, תשובה על פניית מרכז מחקר ומידע בכנסת, 10 במאי 2005.

7. ניו-זילנד

אין גוף או ועדה כלשהם בפרלמנט שעוסקים ספציפית בסוגיות של קידום מעמד האשה.¹⁰

8. אוסטרליה

בפרלמנט של אוסטרליה אין ועדה שעוסקת בקידום מעמד האשה.¹¹

9. בלגיה

בפרלמנט של בלגיה פועלת ועדה לשוויון הזדמנויות – Comité d'avis pour l'Emancipation sociale – שהוקמה בשנת 1988. הוועדה בוחנת, ביוזמתה או על-פי בקשתן של הוועדות האחרות, הצעות חוק מנקודת המבט של קידום שוויון הזדמנויות – בעיקר לנשים. עם זאת, הוועדה לא גיבשה פרויקט ארוך טווח לקידום מעמדן של נשים.¹²

10. איטליה

בפרלמנט של איטליה אין ועדה שעוסקת בקידום מעמדן של נשים.¹³

11. דנמרק

בפרלמנט של דנמרק אין ועדה שעוסקת בקידום מעמדן של נשים.¹⁴

12. שווייץ

בפרלמנט של שווייץ אין ועדה שעוסקת בקידום מעמדן של נשים.¹⁵

¹⁰ Corrine Cromar, מרכז המידע בפרלמנט של ניו-זילנד, תשובה על פניית מרכז מחקר ומידע בכנסת, 13 באפריל 2005.

¹¹ Janet Wilson, מרכז מחקר ומידע בפרלמנט של אוסטרליה (Information and Research Services), תשובה על פניית מרכז מחקר ומידע בכנסת, 14 באפריל 2005.

¹² Marie-Louise Van Durme, מזכירת הוועדה האמורה, תשובה על פניית מרכז מחקר ומידע בכנסת, 18 באפריל 2005.

¹³ Rossella Ricci, הפרלמנט של איטליה, תשובה על פניית מרכז מחקר ומידע בכנסת, 18 באפריל 2005. לדברי הגבי ריצי, גם אין כוונה להקים בעתיד ועדה כזאת בפרלמנט. עם זאת, היא מציינת את קיומה של "הוועדה הלאומית לשוויון בין גברים לנשים", שפועלת מאז 1984 כגוף מייצע לממשלה. ב-1990 קיבלה הוועדה קיבלה מעמד מכוח חוק, והיא אחראית לגבש ולהעלות יוזמות חקיקה ויוזמות אחרות לקידום שוויון בין המינים. הוועדה שייכת ל"מחלקת שוויון ההזדמנויות" של נשיאות מועצת השרים.

¹⁴ Peter Egemose Grib, הפרלמנט של דנמרק, תשובה על פניית מרכז מחקר ומידע בכנסת, 15 באפריל 2005.

¹⁵ Ernst Frischknecht, ראש מרכז הדוקומנטציה בפרלמנט של שווייץ, תשובה על פניית מרכז מחקר ומידע בכנסת, 14 באפריל 2005.

13. צרפת

ב-1999 הוקמה מכוח חוק בכל אחד משני בתי הפרלמנט בצרפת "נציגות לזכויות נשים ולשוויון הזדמנויות בין גברים ונשים" (Délégation aux droits des femmes et à l'égalité des chances entre les hommes et les femmes). הנציגות מדווחת לפרלמנט על השלכות מדיניות הממשלה על זכויות נשים ועל שוויון הזדמנויות בין המינים. כמו כן, הנציגות בוחנת יוזמות והצעות חוק בהיבטים האלה.¹⁶ מן הפרלמנט של צרפת לא דווח לנו על תוכנית ארוכת טווח לקידום מעמד האשה שגובשה בנציגויות הללו.¹⁷

¹⁶ אתר האינטרנט של הנציגות האמורה באסיפה הלאומית של צרפת, <http://www.assemblee-H>

[Hnationale.fr/connaissance/delegation-femmes.asp](http://www.assemblee-nationale.fr/connaissance/delegation-femmes.asp), תאריך כניסה: 20 ביוני 2005.

¹⁷ Jean-Eudes Lamette, האסיפה הלאומית של צרפת, תשובה על פניית מרכז מחקר ומידע בכנסת, 7 באפריל 2005.